

دانشگاه مجازی المصطفی صلی الله علیه وآله

معاونت پژوهشی و تولید

گزارش نشست علمی پژوهشی

عنوان نشست	ملاک های انتخاب، همسراز منظر اخلاق اسلامی
موضوع نشست	اخلاق اسلامی
سخنران	حجت الاسلام دکتر کاظم دلیری (پژوهشگر حوزه ودانشگاه)
زبان ارائه	فارسی
زمان برگزاری	۲۰ مهر ماه ۱۴۰۰
مکان برگزاری	استودیو دانشگاه مجازی
تعداد شرکت کنندگان	۶۰ نفر آنلاین
لینک دسترسی به محتوای نشست	https://live.mou.ir/pdvjhw5pjohg/

متن نشست

بسم الله الرحمن الرحيم

ملاک های انتخاب، همسر از منظر اخلاق اسلامی

این نشست علمی پژوهشی در تاریخ ۲۰ مهرماه ۱۴۰۰ به همت معاونت پژوهشی و تولید دانشگاه مجازی المصطفی تدارک و برگزار گردید.

در زیر گزارشی از موضوعات ارائه شده در این نشست ارائه می گردد:

مقدمه

افزایش آمار طلاق و اختلافات خانوادگی در ایران نگران کننده و بی سابقه است و در سال های اخیر به مرز ۷۰ درصد نزدیک شده است. علل و عوامل فرهنگی و اقتصادی متعددی در این پدیده دخیل اند که بخشی از آنها به بحث انتخاب همسر به عنوان یکی از عوامل فرهنگی دخیل در این مسئله بازمی گردد و برخی از مشکلات بحث انتخاب همسر عبارتند از:

۱. ناآگاهی از ملاک های اصلی انتخاب همسر (شناخت ملاک ها و طبقه بندی و تفکیک آنها از یکدیگر)

۲. ابهام در روش های تشخیص ملاک ها،

۳. ناآشنایی با مراحل ارتباط و تشخیص

این در حالی است که منابع علمی موجود در حوزه ازدواج اعم از منابع اسلامی و غربی هیچ کدام خالی از ابهام و آشفتگی و نارسایی های فراوان نیستند و در باب ملاک ها و معیارهای انتخاب همسر پاسخ های روشن، دقیق و قانع کننده ای برای پرسش های فوق نمی یابیم. بلکه چه بسا کتاب های موجود بدآموزی هایی دارد که به آسیب های متعدد اجتماعی منجر می شود. برخی از مسائل و ابهام های انتخاب همسر عبارتند از:

- آیا دوشیزگی زن یکی از ملاک های اصلی انتخاب همسر است یا خیر و اگر هست تکلیف این طیف وسیع از زنان مطلقه و بیوه سرگردان در جامعه چیست؟

- میزان اهمیت و تأثیر صفات ظاهری و جسمانی از قبیل زیبارویی، قد و هیكل، رنگ چهره و مو، در انتخاب همسر تا چه اندازه است؟

- آیا زیابودن زن یکی از ملاک‌های اصلی انتخاب است یا خیر و از چه راهی تشخیص داده می‌شود؟
- آیا می‌توان حدیث «ایاکم و تزویج الحمقاء...» را به هر دو جنس مرد و زن تعمیم داد؟ آیا می‌توان دایره حلق و عقل را تا مرزهای دور عقل در مفهوم اخلاقی توسعه داد؟
- منظور از ضایع شدن فرزند در تعبیر ولدها ضیاع چیست؛ تربیت سوء است یا نارسایی ذهنی و جسمی؟
- در حدیث «خضراء الدمن» خصوصیت خانواده‌ای که برای پرورش فرزند خاستگاه بدی است چیست؟
- مراد از شرافت و اصالت خانوادگی که نویسندگان معاصر آن را شرط اساسی همسر آینده دانسته‌اند چیست و آیا درست است که بگوییم: «بعضی خانواده‌ها ذاتاً شریف و بزرگووار و آبرومندند و بعضی پست و فرومایه»^۱؟

برای پاسخ به پرسش‌های فوق بررسی تحلیلی و اجتهادی منابع دینی در مسئله انتخاب همسر ضرورت دارد. بر این اساس از سال ۱۳۹۷ به پیشنهاد جناب آقای دکتر گلزاری روانشناس نام‌آشنا و متعهد کشور پروژه‌ای با عنوان ملاک‌های انتخاب همسر در پژوهشگاه دفتر تبلیغات کلید خورد که بار کارهای تحلیل و اجتهادی آن در حوزه منابع اسلامی بیشتر بر دوش اینجانب و بار مباحث روانشناسی آن بر عهده جناب آقای دکتر گلزاری بود. ما پس از تحقیقات و بررسی‌های فراوان در بحث انگیزه‌ها و ملاک‌های انتخاب همسر به نتایج متعددی دست یافتیم که فشرده‌ای از نتایج آن در نشست علمی ملاک‌های انتخاب همسر در جامعه المصطفی (ص) ارائه شد و در اینجا نیز فشرده‌ای از آن مطالب را بیان می‌کنیم.

اشاره‌ای به برخی نتایج بحث در ملاک‌های انتخاب همسر

۱. ملاک دینداری

مهم‌ترین ملاک انتخاب همسر از منظر اسلام، دینداری است. پس از اثبات اصل این ملاک به عنوان مهم‌ترین ملاک، این مسئله مطرح می‌شود که شاخصه‌های دینداری از منظر اسلام چیست؟ با تأمل در متون دینی چهار شاخصه اصلی و محوری اسلام، ایمان، صلاح و تقوا شناسایی و حد تأثیر هر یک از آن‌ها را در بحث انتخاب همسر تبیین شد که در نشست علمی نیز اشاره‌ای به میزان تأثیر هر یک از این شاخصه‌ها در بحث انتخاب همسر شد.

۲. ملاک حسن خلق

دومین ملاک انتخاب همسر حسن خلق یا خوش اخلاقی است. قرارگرفتن این ملاک در کنار ملاک دینداری در روایات نشانه اهمیت آن از دیدگاه اسلام است به گونه‌ای که حداقل لازم برای ملاک‌های انتخاب همسر دینداری و حسن خلق است.

نکته مهم‌تر این که حُسن خُلُق یا خوش اخلاقی یک عنوان انتزاعی و جامع همه صفات و فضائل اخلاقی دیگر نیست بلکه یک صفت و ارزش اخلاقی مستقل است که چند مؤلفه مشخص دارد. به تعبیر روانشناختی حسن خلق یک صفت شخصیتی است نه مجموعه‌ای از صفات شخصیتی و با تحلیل و بررسی مؤلفه‌های آن نتیجه می‌شود که حسن خلق از سه مؤلفه گشاده‌رویی و کلام طیب و رفتار انعطاف‌آمیز ریشه‌دار و نه لحظه‌ای تشکیل شده است.

همچنین در روایات انتخاب همسر نسبت به ملاک حُسن خُلُق تفاوت معناداری میان انتخاب زن و انتخاب شوهر برای زن به چشم می‌خورد و نسبت به وجود این ملاک در شوهرگزینی ولیّ دختر برای دختر خود تأکید بیشتری وارد شده است. علت این پدیده را می‌توان در تفاوت نقش مرد و زن در زندگی و نیاز بیشتر زن به محبت و خوش‌خویی شوهر دانست؛ زیرا زن، زیردست مرد و تحت قیمومت اوست و اگر شوهرش بداخلاق باشد آسیب‌های جسمی و روحی فراوانی می‌بیند.

۳. ملاک امانتداری

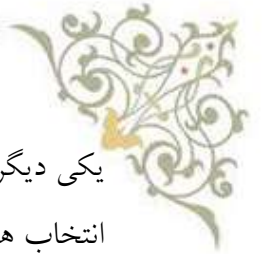
سومین ملاک انتخاب همسر امانتداری است. از بررسی ادله این ملاک روشن می‌شود که مراد از امانت در این روایات، خود زن است که امانتی است در دست مرد و نحوه امانتداری درست مرد نسبت به زن نیز با ادای حقوق مادی زن مثل نفقه و ادای حقوق معنوی او مثل خوشرفتاری با زن و نزدن ظالمانه اوست.

همچنین از ذکر مستقل امانت در کنار دین و تفاسیر آن و تشابه آن با روایاتی که دو ملاک دینداری و حُسن خُلُق باهم آمده است روشن می‌شود که این ملاک با ملاک حُسن خُلُق قرابت دارد. شاخصه سنجش وجود ملاک امانت در مرد نیز شناخت خوش‌خلقی و بدخلقی او با توجه به مؤلفه‌های خوش‌خلقی است.

افزون بر آن با توجه به تفاوت جنس امانتداری در زن و مرد، تأکید بر ملاک امانتداری در انتخاب زوجه نیز کمتر از انتخاب زوج است همچنانکه در ملاک حسن خلق نیز تأکید بر وجود ملاک حسن خلق در مرد بسیار بیش از تأکید بر وجود آن در جانب زن بود.

۴. ملاک عقل

یکی دیگر از ملاک‌های انتخاب همسر عقل است. با توجه به تعریف عقل در منابع روایی می‌توان گفت: در انتخاب همسر و در میان ملاک‌های ازدواج نیز عقل نقش محوری دارد و مهیمن بر ملاک‌های دیگر و حتی مقدم بر ملاک دینداری است و چتری است که بر ملاک‌های اصلی انتخاب همسر همچون دینداری و حُسن خُلق سایه می‌افکند.

۵. ملاک خویشاوندی

یکی دیگر از ملاک‌های قابل بحث در انتخاب همسر، ملاک خویشاوندی است. با توجه به شبهه منع از ازدواج خویشاوندی از نظر دینی و طبی پس از بررسی این مسئله روشن شد که در این زمینه هیچ روایت معتبری دال بر منع یا کراهت ازدواج خویشاوندی در شیعه و اهل سنت یافت نمی‌شود بلکه قدر مسلم این است که در فرهنگ عربی جاهلی منع از چنین ازدواجی تا حدودی رایج بوده است.

از سوی دیگر اصل ازدواج‌های خویشاوندی مورد تأیید دین است و سبب تقویت ارتباطات خویشاوند و تحقق صلهٔ رحم با همهٔ ابعادش می‌شود و آفات احتمالی ازدواج‌های خویشاوندی در فرزندان مثل انتقال برخی بیماری‌های وراثتی و نحیف‌شدن فرزندان آینده با پیشرفت‌های پزشکی امروز قابل تشخیص و درمان است و برای پیشگیری و درمان آن‌ها از علم پزشکی نوین بهره گرفت.

۶. ملاک کفویت

در بررسی ملاک کفویت از منظر اسلام به این نتیجه می‌رسیم که آنچه از منظر اسلام در کفویت اعتبار دارد همان کفویت دینی و ایمانی است و نسبت به توان مالی نیز بحثی قابل طرح است.

۷. ملاک تناسب سنی

در بحث ملاک تناسب سنی می‌توان گفت اسلام اصل را به تناسب سنی زن و مرد می‌داند و عدول از این اصل را به سبب مصالحی مانند رعایت حال بستگان دیگر مثل رسیدگی به برادران و خواهران بی‌سرپرست خود جایز می‌داند.

۸. ملاک باروری

از آنجا که اسلام یکی از اهداف اصلی ازدواج را توالد و افزایش امت پیامبر ص می‌داند ملاک باروری نیز یکی از ملاک‌های اصلی انتخاب همسر است و از ازدواج با همسر نازا و عقیم نهی شده است.

۹. ملاک دوشیزگی

با تأمل در روایات ازدواج با دوشیزه به دست می‌آید که توصیه به ازدواج با آنان بیش از همه به سبب احتمال بیشتر بارداری در آنان است و بر همین اساس می‌توانیم بگوییم دوشیزگی خصوصیت ندارد و مهم جوانی زن و آمادگی او برای باروری است.

از ملاک‌های دیگر انتخاب همسر ملاک‌های حسب و نسب، ملاک زیبایی، ملاک سلامت جسمانی، ملاک مالداري و ملاک کمی مهریه است که در پژوهش اصلی به تفصیل آن‌ها را بررسی کرده‌ایم ولی فرصت طرح آن‌ها در نشست فراهم نشد.

مستندات نشست

بنام خدا

معاونت پژوهشی و تولید

نشست علمی-پژوهشی با عنوان

ملاک های انتخاب همسر از منظر اخلاق اسلامی

سخنران علمی

حجت الاسلام دکتر کاظم دلیری

مدرس دانشگاه مجازی و پژوهشگر حوزه اخلاق

نشانی شرکت در جلسه

live.mou.ir/research

دوشنبه - ۲۰ مهر ماه ۱۴۰۰

ساعت ۱۰ الی ۱۲

همراه با اعطای گواهی نامه

دانشگاه مجازی المصطفی

Zoom Meeting Screenshot 1

20211010_234911.jpg

Chat (5 messages)

Attendees (39)

- Hadi (2)
- pooyebah Department
- Participants (32)
- 11189
- 11204
- 11272
- 113471613
- مصطفیٰ مصطفوی
- 11190
- 11173
- 11899
- 11857
- روژه پروین
- 11760
- 11958
- 11833
- 11150
- 12306
- 12330
- 13465
- 12891
- 12677
- 12893
- 12829
- 12823
- 12870
- 11169
- 13277

بسم اللہ الرحمن الرحیم و تعالیٰ
الحمد لله رب العالمین
بسم اللہ الرحمن الرحیم و تعالیٰ
الحمد لله رب العالمین
بسم اللہ الرحمن الرحیم و تعالیٰ
الحمد لله رب العالمین
بسم اللہ الرحمن الرحیم و تعالیٰ
الحمد لله رب العالمین

بسم اللہ الرحمن الرحیم و تعالیٰ
الحمد لله رب العالمین
بسم اللہ الرحمن الرحیم و تعالیٰ
الحمد لله رب العالمین
بسم اللہ الرحمن الرحیم و تعالیٰ
الحمد لله رب العالمین
بسم اللہ الرحمن الرحیم و تعالیٰ
الحمد لله رب العالمین
بسم اللہ الرحمن الرحیم و تعالیٰ
الحمد لله رب العالمین
بسم اللہ الرحمن الرحیم و تعالیٰ
الحمد لله رب العالمین
بسم اللہ الرحمن الرحیم و تعالیٰ
الحمد لله رب العالمین

06:23:02 / 00:24:13 HW AW3

Zoom Meeting Screenshot 2

Dr. Kazim Dakri 20 Mehr 1400.mp4

Attendees (34)

Question	Yes	No
نظر شما بر حضور این نشست چقدر است؟	33% (9)	-
نظر شما بر حضور این نشست چقدر است؟	41% (11)	-
نظر شما بر حضور این نشست چقدر است؟	22% (6)	-
نظر شما بر حضور این نشست چقدر است؟	4% (1)	-

Chat (5 messages)

Attendees (34)

- Hadi (2)
- pooyebah Department
- Participants (32)
- 11177
- 11184
- 11194
- 11272
- 113471613
- مصطفیٰ مصطفوی
- 11190
- 11173
- 11899
- 11857
- روژه پروین
- 11760
- 11808
- 11889
- 11191
- 11903
- 12500
- 12306
- 12330
- 12613
- 12677
- 12492
- 12630
- 12623
- 12644

بسم اللہ الرحمن الرحیم و تعالیٰ
الحمد لله رب العالمین
بسم اللہ الرحمن الرحیم و تعالیٰ
الحمد لله رب العالمین
بسم اللہ الرحمن الرحیم و تعالیٰ
الحمد لله رب العالمین
بسم اللہ الرحمن الرحیم و تعالیٰ
الحمد لله رب العالمین
بسم اللہ الرحمن الرحیم و تعالیٰ
الحمد لله رب العالمین
بسم اللہ الرحمن الرحیم و تعالیٰ
الحمد لله رب العالمین
بسم اللہ الرحمن الرحیم و تعالیٰ
الحمد لله رب العالمین

فت گوهری

06:29:06 / 00:24:13 HW AW3